

איגוד האמנים
הפלטונים

יוני 2021

המדריכים

של איגוד האמנים

#3
כתיבת
הצהרת אמן
ואמנית

הקדמה – מה היא הצהרת אמן?

הצהרת אמן או אמנית היא טקסט שבו את/ה מתבקש/ת לכתוב על עבודותיך בגוף ראשון, זאת בשונה מטקסטים רבים אחרים המלווים את עבודות האמנות כמו ביוגרפיה מקוצרת או טקסטים שנכתבים על ידי אוצרים. הצהרת האמן הפכה בעשורים האחרונים למסמך שנדרש במרבית ההגשות למענקים, לפרסים, לתוכניות שהות תערוכות ולתוכניות לימוד.

עבור אמנים ואמניות רבות, כתיבת מסמך קצר אודות עבודתן נתפסת כמשימה קשה, מאיימת וגם די מיותרת. בצדק, כמובן, לפחות במובן אחד – הצהרת אמן אכן הופכת כתיבה אישית על יצירת אמנות לטופס אחד מיני רבים, עם קהל קוראים לא ברור וכללים לא כתובים. ובכל זאת, אין מנוס. אם בכוונתך להגיש מועמדות לתכניות רזידנסי, לתמיכה או לפרס, ניסוח הצהרת אמן היא משימה הדורשת ביצוע. ואם כבר מתיישבים לכתוב הצהרה כזו – כדאי שהיא תהיה טובה. מנסיוני, כתיבה נכונה של הצהרת אמן יכולה לא רק לשפר את סיכויי ההגשה, אלא גם לעשות סדר במחשבות, ולעזור בתהליך העבודה.

בעמודים הבאים אשתף מנסיוני כאוצרת בדגשים ובנקודות מרכזיות לכתיבת הצהרת אמן טובה, חדה ואפקטיבית.

קודם כל, איך מתחילים לכתוב?

אז לפני הכל, כמה המלצות שיעזרו לכן בכתיבת מסמכי הגשות באופן כללי:

1.

שמרו על בהירות ותמציתיות. נסו לנסח רעיונות, מורכבים ככל שיהיו, בצורה בהירה וקצרה. זכרו שקוראי וקוראות ההצעות נתקלות באותו היום בעשרות (אם לא במאות) מסמכים דומים. המאמץ להגיע לנוסח בהיר ותמציתי, ללא פרטים מיותרים, ישתלם. גם אתן תוכלו להפיק ממנו תובנות מדויקות וקונקרטיות יותר על עבודתכן.

2.

כדאי לעורר עניין. הצהרת האמן שלך יכולה להיות יותר מאשר טופס בירוקרטי. לפעמים, בעת מילוי הטפסים בתהליך ההגשה, אנחנו שוכחות שלהצהרת האמן מותר בהחלט להיות מעניינת. קהל הקוראים שלך מורכב מאוצרים, אוצרות ונשות מקצוע אחרות מתחום האמנות. הן קוראות באותו היום הגשות רבות, בסרט נע. כדאי שהטקסט שכתבת יפתיע, יחדש ואפילו, רחמנא לצלן – יצחיק. טקסט מהנה לקריאה ילכוד את העין, ויהווה עבור הקוראות שלכן הקלה מבורכת.

3.

המומחית מספר אחת בעולם ליצירתך היא את. יש לך גישה בלעדית לידיעותיה של מומחית ברמה עולמית ליצירתך, נצלי אותה! הכנס לטקסט רק תכנים שאת בטוחה בהם ויודעת אותם לפרטיהם, והמנעי מניסוחים מעורפלים או אפולוגטיים. זה יחזק את תוקף הטקסט שלך, את בהירותו ואת ייחודו. זה גם יראה שיש לך את הידע העמוק הדרוש לפיתוח והפקת הפרויקט.

4.

הבליטי את ייחודיותך. נכון, לעתים יש תחושה שהכל כבר נעשה ונכתב לפנינו. ובכל זאת, בתהליך הכתיבה של כל טקסט המתאר את עבודותיך ראוי להתעכב על המאפיינים הייחודיים של יצירתך. את הייחוד הזה אפשר למצוא בתהליך הרעיוני או החומרי, בנקודת המוצא, בחומרים עצמם, בתצוגה או במוטיבציה. איזה נושא או חומר חדש מצאת, שאיש לא עסק בו קודם? איזו נקודת מבט רעננה אתה מציע לנושא מוכר? המאפיינים הייחודיים לעבודתך נמצאים שם. כדאי מאוד להשקיע מאמץ, לאתר ולנסח אותם במדויק.

5.

השיבי לשאלות ששאלו אותך. זה נשמע מובן מאליו רק למי שעדיין לא התנסתה בכתיבת הגשות. כדאי מאוד לוודא שתשובותיך עונות באופן ישיר וברור לשאלות שמופיעות בטופס ההגשה. למשל, השאלות "למה בחרת להגיש לאxxx" ו"מה את מתכננת לעשות עם המענק/במהלך הרזידינסי" דורשות תשובות שונות. בפועל, הרבה אמנים ואמניות עונות על הראשונה כאילו היתה השנייה.

6.

שלחי את הטקסט לקולגה. מומלץ מאוד להיעזר בקוראת-קולגה שאת סומכת על טעמה ודעתה. שלחי לה את הטקסט ושמעי את הערותיה. ובאותה נשימה – לא כדאי להעביר את הטקסט ליותר מקוראת אחת או שתיים שנבחרו בקפידה. את לא רוצה שישו ושימחו של דעות שונות וסותרות, או טקסט שעבר כל כך הרבה תיקונים עד שכבר אינך מזהה אותו.

7.

קראי שוב את מה שכתבת. כתיבת טקסט על יצירתך עשויה להתגלות כמשימה מתישה וקשה. ובכל זאת, כשסיימת, לפני שמברכות "ברוך שפטרונו", כדאי להשאיר זמן מספיק כדי לקרוא-מחדש בריכוז ובנחת את הצהרת האמן שכתבת. בקריאה חוזרת תגלי, בדרך כלל, איזורים שכדאי לשייך עוד קצת, או דברים שרצית להכניס אבל נשכחו. מומלץ גם להקריא לעצמך את ההצהרה בקול רם, כמנהג הרומאים. כך תשימו לב ביתר קלות לחלקים כבדים בטקסט, או לכאלה שלא נשמעים טוב.

8.

אל תוותרו על עריכה לשונית. אתם כותבים טוב, זה ברור וידוע לכולנו, ובכל זאת — מומלץ להשתמש בעורך לשוני, בטח ובטח כשמדובר במסמכי הגשות קבועים כמו הצהרת אמן או ביוגרפיה. גם אם התוכן מצוין ומעניין, שגיאות תחביר או כתיב יקשו על הקריאה, ישדרו חוסר מקצועיות וירחיקו את הקוראות. עורכים לשוניים מומלצים אפשר למצוא [באלפון האמנות של האיגוד](#).

9.

תרגום. אם הגשת טקסט בשפה שאינה שפת האם שלך, מומלץ להשתמש במתרגם מקצועי. אתה חזק מאוד באנגלית? אני מאמינה לך חד משמעית, אבל כדאי בכל זאת להיוועץ לפני ההגשה בעורכת לשונית מקצועית. בכל מקרה, מומלץ לכתוב את הצהרת האמן המקורית בשפת האם שלך, שבה אתה מרגיש הכי נוח. את ההצהרה הכתובה בשפתך העבר למתרגם.

10.

שימור אנרגיה. שמרו כמה טקסטים "בסיסיים" קבועים שישמשו כבסיס להגשות שונות: קורות חיים, הצהרת אמן, פורטפוליו מקיף יחסית, מכתבי המלצה וגם טקסטים טובים על עבודות. לעתים תצטרכו לשנות אותם מעט, לברור מתוכם קטעים, להשמיט או להוסיף כדי להתאימם לדגשים הספציפיים של ההגשה שלפניכם. ובכל זאת — אין כל צורך או הגיון בכתיבתם מחדש בכל פעם. מומלץ שאורך כל אחד מהטקסטים הבסיסיים לא יעלה על עמוד אחד. חזרו אל הטקסטים הקבועים אחת לשנה כדי לעדכןם.

ועכשיו, דגשים ספציפיים לכתיבת הצהרת אמן.

1.

הצהרת אמן צריכה להיכתב בגוף ראשון. מטרתה לספק לקורא גישה ישירה לתהליך שלך, למחשבותיך ולתפישותיך, וזאת להבדיל מפסקה ביוגרפית וטקסטים אחרים "אודות" העבודות או האמן. כתבו בגוף ראשון ובזמן הווה. אם הכתיבה בגוף ראשון קשה לכם, כתבו בגוף שלישי, ובסוף תהליך הכתיבה העבירו את הטקסט לגוף ראשון.

2.

הצהרת אמן נכתבת בזמן הווה ומתייחסת לנקודה בזמן שבה את נמצאת היום. את לא נדרשת לסכם את שנות פעילותך או את ההיסטוריה הענפה של עבודתך, אלא לתאר את התהליכים והמחשבות שמלווים את עבודתכם ברגע זה, ואת אלו שיובילו אותה בעתיד הקרוב.

3.

השאלות המובילות את כתיבת הצהרת האמן הן: "מה?" "למה?" ו"איך?". תארי מה את עושה — הסבירי מה היא העבודה והפרקטיקה שלך, גם במונחים טכניים. למשל, קולאז'ים על בד שהנחת בשמש למשך שנה. או מכונות בלתי מתפקדות מחומרים שמצאת בסביבה. על הלמה יענו המוטיבציות שלך — מה מעניין אותך? או ליתר דיוק, מה מעניין אותך היום? ולבסוף, האיך. כאן יש לתאר את תהליך או התהליכים שמאפיינים את עבודתך — איך את עובדת? אילו דרכי עבודה פיתחת? למשל — "אני מלקטת בכל יום חומרים בסביבתי הקרובה", או עוקבת אחר חשבונות מדיה חברתית של סלבריטז'ים וממחיזה מחדש את התמונות המובילות. אלו "מאחורי הקלעים" שקוראי וצרכני האמנות משתוקקים לדעת עליהם יותר.

4.

בהצהרת האמן לא כדאי להשתמש בשמות של אמנים אחרים, ובמיוחד לא לצרכי השוואה. לא מומלץ לכתוב, למשל: "כמו לואיז בורז'ואה, אני עושה כך וכך".

5.

מקומם של ציוני דרך מקצועיים (תערוכות, השכלה, פרסים) הוא בקורות החיים או בפסקה הביוגרפית, לא בהצהרת האמן.

6.

הצהרת האמן **אינה** הדרכה לקוראות/צופות. אל תתארו מה עליהן לחוות ולחשוב, כיצד לפעול או איפה לעמוד.

ממה כדאי להימנע בכתיבת הצהרת אמן?

1.

הימנעו ככל האפשר מנוסחת ה"בין לבין". כתיבה על אמנות מאוהבת במרחבי ביניים, וזו זכותה המלאה, כמובן. אבל לצערנו, האחיזה בנוסחת ה"בין לבין" ("עבודותיי נעות בין קדושה לטומאה, בין בנייה להרס...") נובעת מתוך עצלות, או מתוך חיקוי של "טקסטים על אמנות". הבין לבין הוא טווח, וכדאי לחשוב היכן **בדיוק** על הטווח הזה מתמקמות העבודות שלך. פעמים רבות, נמצא שבכלל מדובר ב"גם וגם".

2.

נסו להמנע משימוש כללי בניגודים. בהמשך ל"בין לבין", כתיבה על אמנות נוטה לחשוב בדיכוטומיות שמכילות ממש הכל ובעצם לא כלום – המלא והריק, הפרטי והציבורי, זרות ושייכות. כדי לא לאיין את תוכן העבודה ואת תהליך היצירה שלך, כדאי לחשוב על תיאורים ספציפיים יותר למתחים שמאכלסים ומניעים את עבודותך, ולעמדה שהן תופשות בטווח האינסופי שהניגודים האלה פורשים.

3.

אל תאנישו. הצהרת האמן, כאמור, היא טקסט שבו את מעידה על עצמך ועל עבודותיך. אל תייחסו **לעבודות עצמן** ביטויים כמו "מנסות, שואפות, רוצות". מקור כל אלה הוא כמובן האמנית, ולא העבודות. המלצה נוספת בהקשר זה היא להשתמש בביטויים משכנעים, אסרטיביים. אל "**תנסו** לספר סיפור", פשוט ספרו אותו.

4.

נסו להימנע ממילים "יפות" שאין להן הסבר. אם מילה כלשהי דורשת הסבר של שני עמודים נפרדים, יתכן בהחלט שמקומה לא בהצהרת האמן, אלא בעבודת הדוקטורט שלך.

5.

הצהרת האמן לא אמורה לכלול דברים שכתבו עליכם אחרים. בין אם שמת סימני ציטוט, ובין אם לא.

בהצלחה!

* המדריך מבוסס, בחלקו, על מדריך קודם של האיגוד משנת 2012 שכתב איתן שוקר.

עדיין לא חברים באיגוד?

הצטרפו אלינו כאן

איגוד האמנים
הפלסטיים

כתיבה: לאה אביר
עריכה: יוני רז פורטוגלי
עיצוב: אביב ליכטר